

## Verwondering

De grootste mysteries in de wereld zijn toch vaak de kleinere, alledaagse dingen en gebeurtenissen. Hoe een olifant kan leven van gras. Hoe datzelfde gras in één nacht opeens een centimeter is gegroeid. Hoe een enkele aanraking meer heelt dan alle pijnstillers van de wereld. Hoe troostend de glimlach van een vreemde kan zijn, een zachte stem als zalf op je ziel. Hoe iets simpels als een lied of een gedicht je de dag door kan helpen.

Ja ja, piramides, ja ja, gigantische watervallen, maar zijn dit niet de echte wereldwonderen? Of misschien beter gezegd wereld-verwonderingen. Het zijn juist deze ogenschijnlijk gewone zaken die doen verwonderen. En met kinderen aan je zijde (her)leef je constant in verwondering. ‘Waarom,’ vragen ze de hele dag. Waardoor je wordt gedwongen weer even stil te staan en te denken, verdomd, hoe slapen vogels eigenlijk? Waarom krijg je een bult op je hoofd als je je stoot?

‘Vandaag wordt de beste dag van ons leven,’ zei mijn zoon op een dag, zeven jaar oud. ‘Oké,’ zei ik enthousiast, mijn volwassen scepticisme verbergend. Vervolgens schreef hij op een vel papier wat we allemaal gingen doen op die leukste dag ooit. We maakten tekeningen, knutselden, keken filmpjes met chips, dansten op lievelingsmuziek en het eindigde met voorlezen tot hij uiteindelijk in slaap viel op een kleurplaat van dinosaurussen. Het was misschien wel de beste dag ooit, vooral ook omdat ik alles zo bewust beleefde. Het zijn echt niet altijd de grote en meeslepende gebeurtenissen

die ik me herinner, juist zo'n dag blijft hangen. Misschien wel omdat hij even wat extra aandacht voor de dag vroeg.

Aandacht is wellicht het meeste magische in de wereld, met aandacht worden zelfs de kleinste dingen, de meest alledaagse dingen, bijzonder. En ik denk gelijk aan het succes van Oprah Winfrey en haar *gratitude*-sessies, waarin ze mensen massaal oproept een dankbaarheidsdagboek bij te houden. Elke dag even opschrijven waar je dankbaar voor bent leidt automatisch tot het waarderen van de kleine, dagelijkse dingen.

Kleine dingen die tegelijk heel groots kunnen zijn. Want we weten allemaal nog wel dat een kus op een geschaafde knie de pijn wegneemt. Dat een enkele kus ook onze hele wereld op de kop kan zetten. Dat een handvol woorden je de houvast kan geven die je nodig hebt.

Het leven zit in de kleine dingen, in de details. Maar je moet ze wel zien. En waarderen.

## Sorry voor de wereld

Ik leg twee plastic fluorescerende armbandjes neer op tafel. ‘Heb ik voor je meegenomen,’ zeg ik tegen mijn zoon. Kritisch bekijkt hij de armbandjes. ‘Serieus,’ zegt hij, ‘weet jij wel hoe vervuilend dat is? Weet je waar dit plastic eindigt? In de zee! Hier stikken de vissen in.’ Ik kijk beschaamd naar de twee moordwapens op tafel.

‘Ze hadden toch geen ballonnen op dat feestje?’ vraagt hij. Ik denk terug aan het feestje van mijn goede vriendin die de avond ervoor vijftig was geworden. Waren er ballonnen? Er waren wel plastic bekertjes waar de drank rijkelijk in werd geschonken. Er waren ook veel rokers die hun peukjes op de straatstenen uitdrukten. ‘Misschien een paar ballonnen,’ zeg ik met een dun stemmetje. ‘Nou, lekker dan voor de vogels,’ zegt hij. ‘Vogels gaan daar dood van hoor.’

Niet lang daarvoor had ik bij een programma over plastic op Bali, waar ik de middag poëtisch moest afsluiten, geleerd dat sigarettenfilters de nummer 1-vervuiler zijn. Dat daar plastic in zit, wist ik nog niet. Daarna komen de plastic flesjes, rietjes, wattenstaafjes, ballonnen en zo verder. En die zorgen, nou dat weten we nu allemaal wel, voor een plasticsoep in de zee.

Die avond zie ik een prachtig geschoten documentaire over het leven in de oceaan. Een orka zwemt in het helblauwe water met een jong in haar armen. De voice-over vermeldt dat het kindje al een paar dagen dood is, de orka kan het niet loslaten.

Mijn hart breekt in duizenden stukjes. We hebben haar

kind vermoord met ons plastic. Hoe maken we dat ooit weer goed? Ik denk weer aan de twee plastic fluorescerende armbandjes op tafel en aan mijn eigen kind, dat ik nooit wil loslaten, mijn kind dat me nog zoveel leert. Als onze kinderen ons niet laten zien hoe we de wereld moeten behandelen, wie dan?

‘Sorry voor de wereld,’ fluister ik als hij ’s avonds ligt te slapen in zijn hoogslaper. ‘Sorry voor al het plastic, sorry voor klimaatverandering. Ook sorry voor geweld. Sorry voor dierenmishandeling. Sorry dat jij en je vrienden al zo jong hier bewust van moeten zijn. Sorry dat je nu al weet dat je maar beter aardig kan zijn tegen mensen die vervelend doen. Dat je niet begrijpend naar me kijkt als ze op het *Jeugdjournaal* vertellen dat meisjes minder verdienen dan jongens voor hetzelfde werk. Sorry dat ik dat niet kan uitleggen. Sorry voor de dingen die mensen elkaar aandoen. Sorry alle kinderen van de wereld, het valt niet goed te praten, niet te begrijpen. Sorry,’ zeg ik tegen zijn slapende hoofdje.

## Treuren naar hartenlust

Niets zo pijnlijk als een gebroken hart. Volgens de dichter Roemi is geen ziekte zo erg als liefdesverdriet. Een tijd geleden gaf ik een workshop in het Tropenmuseum. Hoe mensen omgaan met een verbroken relatie verschilt nogal per cultuur. Reden genoeg voor het museum om daar een heel weekend aandacht aan te besteden.

Zo bestaan er in Peru *heartbreak hotels*, waar je een paar dagen lang je geest en lichaam kan laten helen en verzorgen. In Japan heb je afscheidsceremonies en in China worden speciale kruiden gebruikt om je verlies draaglijker te maken.

Wat doe je in Amsterdam met een gebroken hart? Waar ga je naartoe als je geen vrienden meer kan bellen met je verdriet omdat ze steeds minder vaak en graag opnemen? Als je ziet hoe hun ogen afdwalen als je weer eens begint over de scheur in je hart en ze niet weten hoe snel ze jouw droevige betoog af moeten kappen door te onderbreken met ‘geef het tijd’ en ‘het gaat wel weer over hoor, heus’.

Ik weet uit ervaring hoe helend een potje schrijven kan zijn, dus ik bedacht een workshop waarin naar hartenlust mocht worden getreurd over het liefdesverlies, in de hoop dat men na afloop iets lichter de ruimte zou verlaten.

In een zijlokaal van het museum leg ik de eerste schrijfopdracht uit aan het groepje dat zich heeft verzameld. Halverwege gaat de deur gaat open. Een boomlange man stapt binnen en neemt plaats. Het valt me niet gelijk op, maar dan zie ik dat hij huilt. Hij huilt terwijl hij schrijft. Ik laat tissues aanrukken.

Hij huilt terwijl hij luistert naar het liefdesverdriet van de andere deelnemers. Ook de anderen moeten er af en toe van huilen en zelfs de twee vrijwilligers achterin op krukjes vegen tranen van hun wangen. Hij huilt terwijl hij zijn tekst voorleest.

We luisteren en wenen nog een beetje meer mee. Vlak voor het einde van de workshop staat hij op, hij moet terug naar zijn kinderen die ergens in het museum rondhangen. Huilend verlaat hij de ruimte. En ontroerd door deze man, die zijn gebroken hart aan de buitenkant droeg, krijgt hij een speciaal plekje op de scherven van ons hart.

Zou het niet anders kunnen, denk ik bij mezelf, zodat je niet na een relatie achterblijft met een gebroken hart. Wat als het hart zou breken bij de eerste ontmoeting van twee geliefden?

En dan beetje bij beetje elkaar helen, via kussen, liefkozingen en aandacht totdat onze harten weer helemaal gaaf zijn en we elkaar gerust kunnen loslaten. Klaar om gebroken en vervolgens geheeld te worden voor de volgende relatie. Zodat relaties hart-helend zijn, in plaats van hart-brekend.

Ik hoop overigens van harte dat de man met het gebroken hart zich allang niet meer herkent in deze column, omdat hij te verliefd is om de krant te lezen.

## Elf zakken kleding met verhaal

‘Hoeveel?’ vraagt een vrouw, en ik kijk naar de jumpsuit in haar handen. ‘Ach,’ zeg ik, ‘wat was ik daar verliefd in. Dat was de zomer van 2005. Die,’ zeg ik, en trek ’m snel uit haar handen, ‘verkoop ik toch maar niet. Daar ben ik nog niet klaar voor,’ besluit ik.

Ik deel met een vriendin een kraam in de IJ-hallen, vastberaden om elf zakken kleding van de hand te doen. Maar zo makkelijk is het nog niet, merk ik. Al bij het uitpakken van de eerste voel ik de verhalen komen en stromen. ‘Kijk nou,’ zeg ik tegen de jurk die een vrouw omhooghoudt, ‘hierin kwam ik erachter dat ik zwanger was. Oh, en deze broek kocht ik op het vliegveld toen ik terugkwam van de begrafenis van mijn grootvader in Houston.’ ‘Hoe duur is die,’ onderbreekt een meisje. ‘Onbetaalbaar,’ antwoord ik. ‘Hoeveel,’ vraagt iemand die een rok ophoudt. ‘Ach, neem die maar mee. Het werd nooit wat in die rok.’

‘Twee euro,’ biedt een stem achter een Levi’s. ‘Nee vier,’ zeg ik, ‘want je koopt ook mijn droom. Tot gisteren dacht ik namelijk dat ik deze ooit nog ging passen. En deze riem,’ zeg ik terwijl ik ’m uit de handen van een man trek, ‘heeft me heel de zomer van 2014 bij elkaar gehouden. Wat gaat u ermee doen?’ De man deinst lichtjes terug.

Misschien was het de hitte, misschien gewoon mijn compulsieve verteldrang, dat ik de hele dag meer met het verleden bezig was dan met kledingstukken. Desondanks is het me toch gelukt om een flinke stapel kleding te verkopen.

Als we bijna weg willen rijden, zie ik dat ik een jurk ben vergeten. Ik ben gelijk weer terug bij de etalage waar ik ’m

voor het eerst zag. Hoe ik hem aanded en hij precies paste. Hoe ik midden in de winkel voor de grote spiegel stond en zag hoe goed de winkel paste bij de jurk, hoe de muziek die opstond ook paste bij de jurk.

Hoe goed de jurk danste. Dat de verkoopster en de andere klanten ook al zo geweldig pasten. Bij het naar huis fietsen bleken ook de fiets en de straat een mooie match te zijn.

Maar thuis, alleen, zonder de mensen, de winkel, de muziek, de glimlachjes, stond de jurk niet meer zo leuk. En dan zit er niets anders op dan de verkoopster, de winkel, de lachende mensen, de radio en de straat er ook bij te kopen. Je bent een stuk duurder uit, maar dan heb je wel wat. In de auto terug tel ik de opbrengst, wie weet is het net genoeg.



## Beoordeel alles

Terwijl ik de eerste hap van mijn net bezorgde maaltijd wil nemen, bliept mijn telefoon. ‘Wat vindt u van de bezorgservice?’ Gelijk gevolgd door een appje: ‘Beoordeel nu uw maaltijd.’ En net als ik mijn tweede hap wil nuttigen, wordt me over de mail gevraagd hoe ik de kwaliteit beoordeel. ‘Wat vindt u van Spotify,’ wordt me gevraagd als ik een liedje op wil zetten. ‘Wat vindt u van de verbeterde formule,’ schreeuwt de fles afwasmiddel in fluorescerende letters me toe, ‘laat het ons weten via de website!’

‘Wat vindt u van de regen,’ vraagt de buienradar. ‘Hoe was het contact dat u zojuist had met een van onze medewerkers? Hoe was uw rit? Hoe zou uw koffie beoordelen? Bent u tevreden? Zou u nog een keer gebruikmaken van onze dienst? Mogen we u nog even terugbellen om van u te horen wat u van het gesprek vond en u vervolgens nog een keer terugbellen om van u te horen hoe...’

Lange tijd heb ik getracht dit te negeren, maar duizelig van de hoeveelheid verzoeken besluit ik ze te lijf te gaan. Ik beoordeel links en rechts. Ik swipe goedkeurend, ik geef sterren, schrijf beoordelingen en vul evaluatieformulieren in.

Bij het eten vraag ik mijn zoon hoeveel sterren hij mijn pasta geeft. Als hij me verbaasd aankijkt geef ik hem de mogelijkheid om ook via de app zijn beoordeling te geven. Vijf sterren: yammie. Eén ster: bah.

Bij de supermarkt vertel ik de kassajuffrouw dat ik haar dienstverlening voldoende vind. ‘Maar,’ zeg ik, terwijl ik mijn boodschappen van de band haal, ‘qua verbeterpunten adviseer ik meer glimlach. Graag gedaan.’

‘Hoe was de fietstocht,’ vraag ik mijn broertje als hij even langskomt. Als hij later op de avond weer naar huis fietst, vraag ik hem via WhatsApp hoe hij ons gesprek vond. Na mijn optreden ren ik het publiek in met evaluatieformulieren. ‘Leuk hoor,’ schrijft iemand. ‘Geef toelichting,’ roep ik. ‘Vul hier je feedback in!’

En om de onzekerheid die de toekomst ons brengt wat te temperen wil ik graag vast weten wat jullie lezers vinden van de column die ik volgende week ga schrijven. En hoe vind je de app die je zo meteen gaat downloaden. Wat voor rating geef je de volgende persoon die je gaat ontmoeten?

En als ik op een avond met een date via Bumble (driesterrenapp: blijft soms haken en te weinig aanbod), of was het Happn (twee sterren: na de laatste update matches kwijt), tussen de lakens een stem achter me hees hoor fluisteren: ‘Was het net zo goed voor jou als voor mij?’ antwoord ik: ‘Hoe moet ik dat nou weten. Ik beoordeel deze date met een mager zesje, en jij?’